

מדות הראייה אשרי אדם בוטח בד

1. עין איה ברכות ב עמוד 258

והנה הבטחון, המדה היקרה הזאת הונחה באדם ונוסדה בחפץ עליון בכלל המציאות ... אבל מעולם לא נוסדה מדת הבטחון כדי שעל ידה יקנה האדם לעצמו מדת העצלות, שלא לעשות ולהשתדל בכל אשר תשיג ידו, בין בעסקי הכלל בין בעסקי הפרט, ומכשי"כ שלא נוצרה כדי שיכנס האדם ע"י בסכנות הגוף והנפש.

2. עין איה ברכות ב עמוד 302

הבטחון הוא מוגדר כשנשלים את חוסר ההשתדלות במה שהוא בידינו, ומה שאין יכולת שלנו מגיע לזה שם הוא מקום הבטחון. כי במקום שהיכולת מתגלה, חלילה להשתמש בבטחון, שאין זה בטחון כ"א הוללות ומסה כלפי מעלה.

3. תלמוד בבלי מסכת שבת דף לבא

וגברי היכא מיבדקי? אמר ריש לקיש בשעה שעוברים על הגשר. גשר ותו לא? אימא כעין גשר. רב לא עבר במברא דיתבי ביה עכו"ם. אמר דילמא מיפקיד ליה דינא עליה ומתפיסנא בהדיה. שמואל לא עבר אלא במברא דאית ביה עכו"ם. אמר שטנא בתרי אומי לא שליט. רבי ינאי בדיק ועבר. רבי ינאי לטעמיה דאמר לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה לומר שעושין לו נס שמא אין עושין לו נס ואם עושין לו נס מנכין לו מזכותיו.

3א. עין איה שבת א עמוד 166

... וגם בעת אשר כל המסבות הטבעיות כבר חדלי כח הן להצילו מרעתו, עז ד' ישגבהו. אבל כמה צריך האדם להיות נזהר שהמדה היקרה הזאת (הבטחון) שהיא אור העולם לא תהפך לרוע, שלא תהי' הסבה לעצלות ולשפלות ידים, שהוא ההיפוך מההשלמה האמיתית של האדם. ע"כ כל מה שהאדם יותר דבק בקונו ויותר נאזר במדת הבטחון בשם ד', ראוי לו ביותר להראות זהירותו וזריזותו בכל הנוגע לפעולות אדם, למען ידעו כל העם כי העטרה הגדולה של מדת הבטחון, ככל המדות הקדושות הנמשכות מדעת ד' ויראתו הטהורה, רק את הטוב יביאו להולכי בדרך ד' באמת ואין עמן מכשול. ע"כ רבי ינאי בדיק ועבר, ובתכלית זהירותו לא מנע כל טורח התלוי ביד האדם להיות ניצל מכל תקלה ומכשול.

4. ספר אמונה ובטחון לחזו"א - פרק ב

ד. הגמול המקווה לנו מהעלות הדברים על הספר כי בהעלותו את הגנות על הספר, באים הדברים הלוהטים ומטפחים על פנינו להכיר את הגנות של בטחון מזויף. ואם אמנם שלילת הבטחון מחסור בנפש המשכלת, וכמעט שאין לו חלק בעקרי היהדות, אך חלי מר מזה, בטחון מזויף, ובהיות הזיוף שלילה מוחלטת, ואין להזייפן מותר על השולל, הרבה מן השערוריה וההרס בבטחון זייפני, אשר המשולל נקי מהם, כי המשולל משולל מן הבטחון, והזייפני משולל מבטחון ומחויב בזיוף, המשולל לא ימשיך אחריו חניכים לחנכם בתורת הבטחון, והזייפן מעמיד תלמידים חניכי הזיוף, המשולל לא יגרום עון חלול השם ר"ל אבל הזייפן כאשר מתגלה קלונו ומתפרסם עלילותיו המתועבות נגד שמעון רעהו, אומרים פלוני שלמד מוסר כמה מגונים מעשיו, וכמה מכווערים תחבולותיו:

5. עולת ראייה א עמוד רכ

ואני בחסדך בטחתי ...

יסוד הבטחון, המעלה את האדם לתכונת קדושה עליונה, רוממות נפש וגדולת קדש, הוא לא אותו הציור, שהאדם יצייר בעצמו שהוא בטוח, שמה שהוא דורש ומבקש, וחושב שהוא דרוש לו, ימלא ד', כי אפשר שמה שהוא חושב, שהוא הטוב, הוא החפץ מהאמת.

5א. פלא יועץ הבטחה עמ' קנד

וענין ההבטחה אינו שיבטח בה' שיעשה לו צרכו כרצונו ושלא תאונה אליו רעה, שאם כה יהיה מבטחו לפעמים תכזב תוחלתו כי כמה צדיקים מעונים ומדוכים בייסורים קשים ונפשי נפיחי כפן (ורבים נפוחים מרעב) וכחנה רעות רבות וצרות המתרגשות לבוא לעולם.

6. ספר משלי פרק יט

אנלת אדם תסלף דרפך ועל ד' יזעף לבו.

רש"י משלי פרק יט פסוק ג

(ג) אולת אדם תסלף דרכו - בעונו בא לו הרע כי באולתו תסלף דרכו ועבר עביריו ונפרעין ממנו ובבוא לו הצרה זועף לבו על הקב"ה וממחר אחר מדת הדין כגון אחי יוסף שאמר מה זאת עש' אלהים לנו (בראשית מב):

7. עין איה ברכות ב עמוד 248

אין גדר הבטחון וההתלוות אל ישועת ד' בא למעט את כל כחות הגבורה האפשריים, כ"א להשכיל את העם שלא בכח הגבורה הברשית לבדה ישיגו מאויים, כ"א צריך לזה גם הגבורה המוסרית שהיא ההליכה בדרכי ד', שאז העם זכאי שתעמוד לו גבורתו ושיצליח בה, מאחר שיש להצלחתו תכלית במציאות האנושיות ...

7א. ספר ישמח משה - פרשת וישב דף פ"ב

הכי נמי הוי מדה כנגד מדה, דהלא מבואר בעקדה בענין השתדלות של האבות, עיין מ"ש בפרשת וישלח שצריך לעשות מה שבטחו, והלב יבטח בה' ולא למעט בהשתדלות משום הבטחון, אבל בהגיעו לגדר שלא יכול להשתדל עוד, אזי יבטח בשם ה' מעצמו, כיון שלא חיסר רק שלא יוכל.

8. ספר שמות פרק טז

(יז) ויגעשו כן בני ישראל וילקטו המרקה והמקעיט:

(יח) וימדו בעמר ולא העדיף המרקה והמקעיט לא החסיר איש לפי אכלו לקטו:

9. עולת ראייה א עמוד מט

והוא אלי וחי נגאלי.

עם כל ההכללה האדירה של אין קץ ותכלית, של ההויה בכללותה, אין ההשגחה הפרטית נגרעת במאומה, והוא אדון עולם - אלי, משגיחי הפרטי, כאילו לא היו לו בעולמו כ"א אני ... מזה ידע כל יחיד את רז אמונת אומן אשר להבטחון השלם והגמור, המוכרח לחדור בכל חדרי נשמתנו, כי תמיד חלק ד' עמנו, וצור חבלי בעת צרה.

9א. פלא יועץ קנאה עמ' תקט

... שיאמין באמונה שלמה שאין אדם נוגע במה שמוכן לחברו, ואפילו אם היה יחיד בעולם לא יעדיף להרוויח יותר ממה שגורו עליו. ואם נתוספו סוחרים כמותו לאלפים ולרבות לא יחסר ממה שהצטרף לו.